

VINERI.
ANULU VII.

VOIESCE
SI VEI PUTE.

ROMÂNIULU

DIARIU POLITICU, COMERCIALE, LITERARIU.

Va fi în totă lumele afară de România și a României după Serbătoria.

A marca pentru București pe anu	128 lei
Săptămână luna	64 —
Trei luni	32 —
Pie luna	11 —
Unu exemplar	24 par
Inscrisările linia de 30 litere	1 leu
Inscrisările și reclame linia	3 lei

(ARTICLELE TRAMISE SI NEPUBLICATE SE VORU ARDE.)

Direcțorul diariului: C. A. Rosetti. — Gerantul responsabil: Dimitrie Mihăescu.

Pentru abonare și reclamări se voru adresa la Administratorul diariului D. C. D. Aricescu, Pas. Român No. 13.

Domnule Redactore!

Te rog, bine voiesce a publica în propagatoriul de lumină diariu ce redigi, că ești, ca cetățian și membru din reprezentanța națiunii, care am susținut totdeauna și voi susținem că tu voi trăi legalitatea și adeverul, care am luat parte la tōte voturile adunării legislative întotdeauna de a menține adeverul regime constituțional, pe care națiunea noastră l'a dobindit după atate dureri și suferințe de tot felul: că totu d'ua dată în puterea articolelor 22 și 25 din convenție care prescriu că bugetul statului nu poate fi definitiv, legale, pînă nu va fi votat de adunare, și că nici uă dare nu se va pute pune nici strînge de nu va fi votată de adunare, și în fine, în puterea votului expresu alu adunării la care am contribuit însumi și prin care se acordă ministerului percepcțiunile dărilor numai pe cele d'anteiu doue lune ale anului curint, declaru prin aceasta cui se cuvine că voi refusa de a plăti imposta mai multă de cătu pînă la sfîrșitul lunei lui Februaru trecutu.

Primesce, te rog, domnul meu, uă strîngere de măna amicale din partea mea.

Colonel G. Adrianu.

București 24 Maiu, 1863.

REVISTA POLITICA.

BUCUREȘTI, 20 Florariu.

11 Ciresariu.

Incepem rugându din nou pe d. Președinte alu consiliului, ministrul din intru sălăi Justiției, conjurându-lu, în numele celor mai mari interese morali și materiali ale țării, a nu uita unu singur minutu că călării străini au înstrăinat din avea Statului moșia Osoiu, să datu o d-lui Voroncule N. Dokanu; că tribunalele din Iași, S. III, a întărit la 10 Maiu, actul prim care declară po sfântul Mormântu de proprietar de veci alu averilor nemîșătorie ale națiunii române; că făia oficiale din Iași a publicat să a confirmă astu-felul acelui actu, și că domnia-sa, și totu colegii domniei sale au lăcutu, tacu, s'astu-felu a incuviințat și incuviințeză. Cestiunea este forte gravă, și prin urmare am protestat protestăm și vomu protesta.

Se mai facem cunoscutu publicului uă nouă călcare a legilor, și spre mai bună dovardă se punem suptu ochii se următorul actu oficiale.

„Suptu-prefectul de Tîrșioru, 1863. Maiu 22. No. 2860.

Cătră satele Cocoresci de grindu, Cocoșe de Josu, Brătesci, Hăvădu, Barnița, Sirna, Tăriceni, Predenii, podu Valea și Poenari Burchi.

„Pentru că după NENUMERATE potențe ce amu datu, nici pînă ASTA-DI-PA venitul implinitoriu acel comune cu banii contribuționii personale a tremestrului Aprilie, precum și cu banii impostașului de moșia, atât p'acest tremestrutu cătu și REMASĂ tremestrului de Ianuaru;

„Orinduiesc și pe înșășitorul gondarmu ESECUTORIU, asupra consiliilor și IMPLINITORILORU ai comunelor de mai josu însemnate, a ESECUTA implinitorei a toți banii cuveniți, după tarifa pe întregul tremestrut de Aprilie corint, și remasă și a impostașului moșelor din tremestrut etc.”

„Suptu-prefectu Ioan Soțiu”

Așa daru acesta oficiale adresă ne autorisă a area că suntu mai multe sate cari au refusat plata impostașilor pe luna lui Martiū trecutu, și pe tremestrul Aprilie, conformându-se votului Adunării. Se n'țelege că nu potu face mai multă de cătu a refusa să se supune apoi forței. Si ce forță! Acesta adresă ne areă că nu este cea legale, cea prescrisă de legea de urmări, și care s'a reprodusu în No. trecutu ca s'o aibă fiu care 'nainte. Aci dice curațul gendaru, executoru implinitoriu, și legea dice, avertismentu, săpoi vindere a unu obiectu cu totu formele cuvenite, și prin publicare din ainte în comunica respectivă. Faptul vorbindu prin elu insu- și trecemu 'nainte, și trecemu dreptu în Prussia, unde putem studia în liniște fără neodini po d. Procuratoru alu guvernului de lîngă curtea Apel. Criminele, și unde anca pote studia chiaru D-LUI c'u noi, și pote vedea ce dicu foiele străine despre Prussia, unde procuratorii n'au ajunsu anca la înălțimea în care a ajunsu domnia-sa, alătă-eru, cându a arestatu pe gerantele diariului glumești Nichipercia, fără fi judecatu și osindutu. Arestu preventivu pentru delictu de pressă! Auđiți, învețați și i-lustri avocați, doctori și licențiați în dreptu! Si dumnia vostre răcești! Facă cerul so nu plătiști scumpu acesta tăcere, în cele mai de căpetenia cestiu ni de dreptu. Si fiindu că domnia doctori în legi tacu, la cine se mai avem recursu! La cine se mai apelam. Într-unu asemenea casu, straordinariu, ne audiu, nu ne mai remane de cătu se apelam la d. doctoru în Medicina Davila! Pote că domnia sa va sci se ne esplice, cumu se pote aresta preventivu, ne judecatu și ne osindutu un omu pentru delictu de Pressă!

Ecă ce dice diariulu Europa din 5 Iuniu, pentru Prussia negreșit uă nu pentru noi.

„D. de Bismarck nu se va opri la calea jumetate. El suntu condamnat (osindut) a 'ncerca totu ce este peste putință să-și săpa propria loră grăpă.”

„A voi se constituie în mișocul Europei unu Statu militariu feudal, în mișocul tacerii mormintului, acesta este uă 'ntreprindere ce neaperătă va plesti în mănele loru”.

La Colonia s'a facut uă intruire de cetățieni care a facut uă Adresă de mulțamire deputaților loru, și 'n care se dice intre altele.

„Aprobam din totu puncturile a-titudinea Camerei în acesta din urmă sesiune și mai cu semă în ce privosce adresa de la 22 Maiu.” etc. etc.

Publicam mai la vale alte asemene sciri: Aci daru se studiamu foile străine, și se lămu pe ea mai moderat, organul senatorului La Gueroniere, amicul imperatului Napoleone, diariul guvernamentale La France (7 Iuniu).

„Situatiunea ie unu caracteru gravu în Prusia. La Berlin, consiliul municipală luat inițiativa d'a adresa regelui băgări de semă; înșii funcționarii puși în capul administraționilor municipale s'aș asociat cu acesta manifestare.

„Foile cari au publicat uă declaratiune colectivă a priimitu anteușul avertismentu; daru opiniunea publică este pentru dinsele.” — Se fiă aceste linii unu avertismentu pentru cei cari lovestesc foile publice?

„Principale regale, mostenitorul coronei, a pronunțat unu cuvîntu la

Dantzig prin care desaproba ordinantele.”

„D. Bismarck nu știe ore că nimicu nu este mai rigurosu impus, ori cării puteri atacate, ca oservarea scrupulosă, largă, inteligintă, a legalității? (Se lămu amint). Nu știe că conditiunea absolută co progresele politice au făcut suveranilor și ministrilor este d'a îndura atacurile fară că ei se le provoce, și că este în natura opoziționii a ataca?”

„D. Bismarck din lipsa de cugătare sau de scință a regimelui, ce este chiamațu a aplică, nu pare că și-ar înțelege asupra candidaților, să a vota astă felu orbesce și 'n intunecere. — Nu știm pînă la ce punctu suntu adeverate aceste dize. Le facem cunoscute dloru membri, ca se vădă la ee prepusuri dă locu neîntelșea întăriare a unei alegeri, ce peste 10 seu 11 dile trebuesc neaperătă facultă, pentru ca nouii membri se potă intra în lucrare de la luna lui Iuniu, conformu legii.

Amu fostu, suntemu și vomu fi pentru asoluta libertate a cuvintului. Este dovedită pentru noi ca insu- și licență, și cea mai desfrinată licență, nu poate produce de cătu biue, căci arata reul în totu urciumea sa, și aceasta este cea mai eficace doctori, mișocul celu mai sicuru spre a ne vindeca de reu să ne duce spre bine. Suntemu pentru lumină în contra intunecului, căci lumina arată calo, lumina arată binele și reul, cându intumericul poate răteci pe cei mai buni. Credem în instințul binelui ce este în să-care omu; credem mai cu semă în rațiune, și rațiunea numai prin lumenă se desvoltă, și numai prin libertatea asolută poate exercita totu puterea iei bine făcători.

Din acestu punctu plecându publicăm mai josu unu Apel alu generiului Turr către Români de peste Carăș, fără ca se luam cea mai mică parte în acesta mare desbatere. Suntem atât de josu puși prin nemerica purtare ce avem de la 1853 și pîn' acumu în cătu nu mai cutedăm se rădicăm nici glasul nici chiaru fruntea. Maghiarii se manifestă necontentu în facia lumii întrege și prin totu modurile. „Maghiarii, ne scriea în anul trecutu unu omu însemnatu din London, ambătă ca nisces acuile, și voi Români ca nisces cărtice, soboli.” Maghiarii, suntu abia vre patru milioane, și strivită suptu uă putere ca a Austria, și noi uă națiune liberă de cinci milioane, s'ocoltă de alte noue milioane de Români, de adeverăt Români! Si cu totu acestea Maghiari jocă unu rolu nu nuanță în facia poporilor ci și chiaru în facia cabinetelor, cându noi

Vorbesc, strălucite generarii Turr, vorbiți voi toți vitezi Maghiari, lucrăți și faceți, căci ce ne păsă noue, amenințătătă de tare căndu de Rusia, cându de Austria, și cându chiaru de Turci! N'amu indurată noi totu astea invasiuni, fără dă uă puscă măcaru în contra loru, noi fi ai acelor femeie cari goniau și invingeau cu cobiliță pe Turci. Așă daru dicem acum.

„Ce păsă bietul turme în veci nemorocă. „Se știe de ce mană va fi maceleria. „Si de ce are unu său mulți apasatori!”

Totu din acestu punctu plecându publicăm mai la vale uă adresă ce ne trămită trei din domușii membrii ai Municipalității din Iași, prin care se simescu a explica causele ce i-a făcutu a prevede în contractul vîndelii accusatorilor invaziune străină. Se știe durerosă impresiune ce a făcutu în totu România acelui actu, neanțu anca în lume; se știe că d. ministrul dintru a ordinat stergerea acestei rușinose, degrătore și ucidețorie, clausă. Si cu totu acestea, se va vedea că acești șmeni, ce se dicu și fi numiți prin alegere în cea mai mare funcție, cărora li s'a datu sacra misiune de „opșteșcă părinte”, cutesă a lău cuvintul să susține faptul loru, dăindu că au servit națiunea fiindu că

Abonamentele încep la 1 și 16 ale fiecăru luna. Ele se facă în districte la corespondență și prin poste.

La Paris la d. Hallegrain, rue de l'ancienne comédie, 5; pe trimestru 20 franci.

In Austria la direcțile postale și la agenții de abonare, pe trimestru 10 florini argintă vă lută austriacă.

LUMINÉZĂ-TE
SI VEI FI.

„Se vede că îndatorirea d'a intra pe calca cea drăptă după ce susținutul a amortit în viciu, este totu ce poate fi mai dureros, mai ardeioru pentru omu.”

Acesta este starea societății noastre, în genere vorbind, acesta este băla ce ne ucid, vermele conoare rōde, și d'acă-a aretarănum faptul membrilor Municipalității din Iași, ce este, o spunem, o repetări, uă oglindă ce ne arată starea în care suntem. Fațăcărul se ne uităm, se ne recunoștem, se ne nărodim de noi însăne, se ne îndreptăm și se spargem apoi acea durerosă oglindă ce nu va mai fi cea bună, cea adeverată.

Chiaru în părțile epistolei prin care dd. membri ai Municipalității din Iași, se silescă a ascunde greșela, crima loră, chiaru acolo s'ară și mai învederat starea de peire în care ne aflăm. „Pôte, dică d-lorū, se vă străinul în ajutoriul nostru.” Se lăsăm că invasiunea austro-turcă din anii trecuți, de care vorbescu mai la vale, și milionul de lei, de care se laudă c'au voită se ne apere, explică curaț intenționea, arătă învederat deplina morto a conștiinței, daru chiaru prin frase de scăpare arătă starea de joasore în care ne aflăm. Ce felu! Totu în străin se sperăm! Totu în lumea d'afara, totu în desertul! Daru cindu ore căuta-vomu punctul nostru de rațim în susținutul acestul popor ce inemic sei și degradarea noastră flu crede mortu! Daru nemericici slavii ce suntem! Dacă poporul este mortu, cumu ore susținut străin va repune susținut în cadavrul lui! Dacă spiritul României este mortu, cumu România va pută trăi prin susținutul Austriei, alu Russiei, fiă si chiaru alu Franciei! „De cindu corporile se scolă din morțu, dacă susținutul remane acolo!”

Cei vecchi diceau că „Dumnejdu ie susținutul celor căduți în slavie!” Care mai mare doavă de lipsa susținutului de cătu epistola membrilor Municipalității din Iași! Si... dară, trebuie să spunem. Care mai mare doavă că susținutul nostru alu tutoru, este amortit de cătu c'acei omeni după uă asemenea faptă, și mai cu sămă după uă asemenea epistola, mai staă pe jăzurile loră, fără se se ridice în contra loră unu strigătu unanim de la unu capetă pînă la celu laltu alu națiunii, prin care se se manifeste iei în ei că este, c'ă simpe, c'ă cugetă, c'ă trăiesce.

Român, Român! Se băgăm bine de sămă. Momentele suntu eritice, și ve dicem, după unu studiu din cele mai temeinice, că, său trebuie se facemă asupră-ne cea mai mare silă ca se scuturăm după conștiința noastră pulberă slaviei suptă care stă immortată, sau, trebuie se ne 'nclinăm cu toții membrilor Municipalității din Iași, și se-i recunoștem de adeverații noștri represențanți, și d'adeverați părinți ai noștril, cari sciindu că conștiința este pe deplină mortă în noi, prevedu immortinarea și asicură celu puținu unu milion de lei, pentru cele după urmă chieluiule ale pompei funebre, pentru vinoul ce au se bă pe mormintul nostru cele după urmă osită ale invasiunii!!!

A P E L U .

Se nu criticăm trecutul, au fostu greșeli comise, multe greșeli; insă din tote părțile. Aceste greșeli lă-am plătitu scumpu; se ne serve daru de lecțione pentru presintu și pentru viitoru.

Se aruncăm velulă uitării peste tote certele trecutului, și se vorbim adă cu vocea animel, cu vocea rațiunii, pentru ca se nu ne perdem viitorul.

Austria pune astă-și uă armă în măna românilor din Transilvania: bage de sămă se nu se laie cu ea, căci e uă armă cu două tăsiuri, cu care voindu a lovi pe alii, se pote cineva vulnă de moarte chiaru pe sine insuși.

E momentul pentru români de a-și stabili bine pozițunea loră; se se opue deci Unirei cu totă energia, pentru că fie-caie ungură scie său trebuie se scie că români au dreptă se facă astă; c'eră români vechia autonomia a Transilvaniei, și negură și secuui voru sci a se supune decisioñii majorității, cu atâtă mal vertosu că

din nenorocire la 1848 români n'au fostu nici măcaru întrebați.

Români se se ferescă însă d'a fi condusi de pasiunile loră pînă a vota trămiterea deputaților la Reichsrath; acesta-i va ruina cu desevirșire; preștiul unul triumfă esemeru, ar fi plătitu cu perderea totală a viitorului.

Ungaria, Transilvania și Croația se-si recunoșcă și se-si respecte împrumutul independentia loră; aceste trei țeri se recunoșcă și se asigure uă perfectă egalitate între naționalități; și numai în casul acesta voru fi în stare de a tracta cu efectu despre uă alianță strinsă între ele. Numai cu chipul acesta voru pute ajunge la unu viitoru sicur și fericită. Eră dacă din contra aru cerca se stabilescă supremația unei țeri asupra celeilalte, ele totu dăuna voru avă pe străini ca stăpini și domni.

Se ne aducem aminte că deshi-nările noastre facă puterea Austriei; se ne unim daru frătesce, și vomu vedè casa Austriei cădindu în neputință.

Suprscisă: S. TURR.
Bucuresci 27 Maiu 1863.

Berlin, 6 Iunie. Diariul „National Zeitung” anunță din Warszawa: Serbarea procesiunii de la Joia Verde, la care au luat parte 50,000 oameni, s'a petrecutu cu cea mai mare linisice; nu s'a întrebuită puterea militară nici a poliției, fiind că guvernul naționale a garantat petrecerea în linisice. — Procuratorul generale Wolowski s'a arestată.

Cracovia, 6 Iunie. Lingă Pi-lica în guvernământul Redom, Czachowski impreună cu Kanonowicz a bătutu pe ruș cu desevirșire.

Torino, 6 Iunie. Regele a priimitu deputații cu adresa de la Cameră, a explicat și sa recunoșteanță pentru iubirea și buna voință a Parlamentului. Li pare reu, dice regele, că anul trecutu nu s'a pututu împlini dorințele tutori italianilor, dar are speranță că va ajunge în curindu la tinta dorită, pentru care noi totu dămă viață noastră.

Berlin, 2 Iunie. Anunțatorul Statului publică uă ordine regescă, contra-semnată de intregul ministeriu și propuse de disul ministeriu, pe temeliu articolului 63 alu constituției, care împunerică autoritățile administrative a suspende sau a popri publicarea unui diariu sau unei foile periodice ce va urma uă conduită vătămătoriă linisice publică. Linisica publică se va socotii amenință, nu numai căndu unii articli pentru coprinderea loră voru da ocasiune la o urmărire judiciară, ci și, dacă tendința generală pote explica intenținea, d'a mină respectul și fidelizeata către rege; d'a pericula pacea publică prin întărirea unor cetațiani în contra altora, d'a expune urei și despăduriri, instituționale Statului, autoritățile publice, și punerile loră la cale prin defigurarea sau întinarea unor fapte, sau prin denigrarea și ridiculizarea aceloră guvernului, d'a întărirea publicului în contra mesurilor guvernamentale, d'a mină temere de Dumnejdu și morală, d'a josori întocmirile sau obiceiurile unei-a din bisericile creștine sau a unor societăți religiose recunoscute. — Poprirea diariului are locu după dove prealabile avertismente date editoriului printr'u decisioñe plinarie a guvernului respectiv. Pentru acele motive ministeriu pote popri și gazetele străine.

Berlin, 5 lunie. S'a ținutu în Berlin o adunare de alegători orășani (alte depeșe dicu consiliul municipal și magistratii insărcinați cu direcționea administraționilor municipali, și cari suntu mai același lucru ca deputații nostri de suburbii; prin urmare ce le două depeșe concordă) cari ales uă deputații de căse membri, spre a face regelui uă reprezentăție respectuoasă, că oprirea facută presei, în contradicțione cu glăsuirea constituției, nu numai scudine încrederea în validitatea constituției și-a legilor, ci compromite și interesele cele mai însemnante de proprietate, espuindu-le bună voință a autorităților administrative și eser-

citindu astă-felu uă înfiruire vătămătorie asupra vieții private; că continuarea guvernului sără unu buget regulat, și conflictul necontentul crescute ou reprezentăție a jerei, amenință încrederea proprietarilor și industrialilor în cercuri din ce în ce mai intinse, și rögă pe Maiestatea sa a face se se reîntroducă cătu mai ne'ntăriat restabilirea unei stări constituționale prin grahnică convocare a dietei. — Redacționile următoarelor săse diarie: „Berliner Allgemeine Zeitung”, „Vossische Zeitung”, „Reform”, „Spenerische Zeitung”, „National Zeitung”, și „Volks-Zeitung” au făcutu uă declarațione comună, prin care protestă și-si rezervă drepturile loră în contra ordinării de presă de la 1 Iunie, ordinanță, pentru care guvernul a remasă datoru țerei a produce dovezi.

Paris 6 Iunie. Ambasatorii puterilor Europiane au suscrisă protocolul pentru recunoșcerea principelui Danemarcei de rege alu Greciei.

Athena, 30 Maiu. Adunarea națională a decisă a stipula suma de 12,000 livre sterlingi de rentă viață a vizitorului rege. Colonelul de artilleri Papadiamantopoulos s'a alesu din nou guvernător militar alu Athenei. S'a datu demisiune la unu mare numeru de funcționarii judiciari. La Misolungi garnisonea a turbură liniștea; la Patras gendarmeria a gonită pe comandanțele seu. — Telegraful între Athena și Smyrna este stabilită.

„Triest, 4 Iunie. Gazeta de la Triest, publică uă epistolă a domnului Lesseps către domnul Gerardin, agintele superioru alu companiei canalului de la Suez, cu dată de 25 Maiu, în care numesc cunoscută notă de la Constantinopol, uă cercare vechie și neisbutită d'a impiedoca înaintarea întreprinderii. Tratatele de la 18 și 20 Martie, prin care se regulează cestioniile pendinții în acord cu îndatoririle, luate de guvernul egiptianu, suntu d'ua dată mai recente. Conduita nobilă și leale a Sultanului cu ocasiunea presinței sale la Egiptu a datu cea mai solemnă demisire principiilor pronunciate în acea notă. Prințipele Napoleone la esecisirea fecută la Istomu a exprimat statorică încredințare, că canalul de la Suez, va fi în scurtă tempă uă săptăimplinită.

CUMU STAMU și UNDE MERGEMU?

VII.

(A vedă No. de la 25 Maiu)

Partita a săse ce avemă a esamină este religiunea (cultul): și instrucționea publică. În privința cultului ne putemă mărgini în puține cuvinte; constatăm înainte de tōte principiul toleranței; recunoștem că suntu fără respindite în sinușu poporului nostru și că preoți de teră, nu de violență, ci din nescință, nutresc acele eresuri și le confundă cu doctrina evangelică. Spre a stirpi eresile poporare, aru trebui ca clerul de Josu se fiă mai luminat, mai înțelit, daru învețătură clerului trebuie să mergă mănu în mănu cu învețătura poporului. Se întocmim scole pentru preoți, daru totu d'o dată și scole comunali.

Recunoștem că multumire că învețătura în România este gratuită, că fiă-care, fiă celu mai seracu, pote lua parte, pote dobîndi gradul de învețătura potrivită cu capacitatea, aplicatiunea și dorința sa; daru aru trebui se mai facem unu pasu înainte: instrucționea publică și gratuită, aru trebui se fiă și obligatorie. Sperioadă ne a dovedită că poporul român este setosu de învețătura, că părinții să-mi bucuriosu copii loră la scolă, daru nu îndestulă tempă; nădata ce au

și nu corespunde cu demnitatea sacerdotului, ană trebue se recunoșteanță reul are și compensarea sa. Preotul de la teră este, prin educaționea și prin viață sa, prin poziționea sa sociale, mai aproape de nivelul teranului de cătu ar fi unu preot ce a facut studie teologice și s'află la uă treaptă mai nătă sociale; prin acesta înțelege mai bine ideile și simțimintele omului din popor și prin urmare e mai bine în stare a fi consiliariul și consolătorul familiei. Preotul ca învățitoru morale alu comunității sale, are neaperătă trebuință de încrederea turmei sale; acătă încredere n'o pote dobîndi lesne unu omu care, cumu suntu preoții aiurea, n'are nici uă legătură de familie, care smulsu de copilu din sinul societății a fostu crescutu într'unu colegiu de călugeri, a făcutu nisice studiuri cari-lu pune afară din sferă și înțelegerea aceloră pe cari este chiamată ai dirige moralicesce. Avându uă altă viață, alte deprinderi, cuvintele lui pregătite și foră naturale ou țăgăescu unu resunetu în anima poporului. Nu voim prin acesta a face uă apologă nescinței și lipsei de învețătura. Acea lipsă este unu reu, daru de cătă educaționea călugărească, mărturim că preferim uă educațione mai puținu intinsă, daru mai omenescă, mai compatibile cu societatea, căci ea are uă compensare, și, spre a spune totă ideea noastră, astă compensare este nu numai morale, daru și politică. Istoria ne arată, că cu cătu a crescutu învețătura, sucită și anti-naturale a clerului călugărească, cu atâtă a crescutu și dorința lui d'a domina și, spre a putea perpetua dominaționea asupra poporului, d'a mărtiniea pe acestuia în inoranjă; cu cătu călugăru unei națiuni, au fostu mai înaintați în educaționei loră iesitice, cu atâtă mai multu s'au împotriva progresului în instrucționea publică. Negresită n'aveamă a ne teme d'acesta la noi de ore că preoții nostri voru rămăne părinți de familie și prin urmare cetățeni, legați de tōte legăturele naturei, de națiune, de patria, pe cătu tempă celibatul va remăne d'ua canu, dată rezervată monahilor pînă se va desființa cu totul ca anti-naturale și chiaru morală. Minunea este făca favorită a credinței și țesului său înbitu alu religiunii; nu putemă țăgădui că eresurile suntu forte respinse în sinușu poporului nostru și că preoți de teră, nu de violență, ci din nescință, nutresc acele eresuri și le confundă cu doctrina evangelică. Spre a stirpi eresile poporare, aru trebui ca clerul de Josu se fiă mai luminat, mai înțelit, daru învețătura clerului trebuie să mergă mănu în mănu cu învețătura poporului. Se întocmim scole pentru preoți, daru totu d'o dată și scole comunali.

Invețătura superioră a făcutu, o recunoștem cu multumire, ore cari progrăsesce. Posedem uă catedră de dreptă, uă scolă militară, uă scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se nu se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă, c'ă unu profesorul retribuitu de Stat. Învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mechanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu învețătura primărie la scolele comunali se se mărginăscă numai la învețătura citirii, scrierii și calculării, ci se imbrăcăse totu cunoșințele de cari cultivatorul părintelui are trebuință: elementele de mecanică, de fizică, de chimie, noțiunile de istoria naționale, de geografie țerei; dorim ca la fiă-care scolare să se învățe de magasă, de grenariu, c'ă uă adevărată scolă publică primărie; nu înveță

ministrul de comerț s'a ocupat d'acăstă cestiu; scim că s'a preșătit proiecte pentru înființarea unei asemene scole, dar din nenorocire scim că tocmai acestui minister i s'a tăiat lotele mijlocoale: budgetul seū actual, de și s'a întinsu cercul acțiunii sale unindu cu lucrările publice, agricultura industria și comerțul, a fost ciuntit cu doue milioane și astfel projecțul pentru întocmirea unei scole de comerț, ca multe alte proiecte ale acestui minister, precum și exemplu espoziunii anuale și naționali de agricultură și de industrie, nu s'a putut înființa și s'a fost amanat la calendele grece; ba și s'a desființat și scola reală din Galați, care totu era ceva.

S'a desființat Eforia scolilor. Prè bine. Daru consiliului scolaru, care a înlocuit-o, ce a făcutu spre a ne da dovadă că acea desființare a produsu rezultate folositorie? Nu vedem niciu. Ba și vedem acestu consiliu desființindu scole ce esisteau, precum, scola de muzică, care are și ea uă misiune însemnată în societate.

N'am fostu noi pentru măntineea Eforiei, daru trebuie se mărturim că nu vedem unu progresu în instrucțunea publică de căndu s'a desființat disa Eforie.

Negreștiu uă reorganisare ajunse de dorit, era uă necesitate, dar a reorganisa, nu va se dică a desființa fără înlocu într'un modu mai folositoru.

Pînă a nu termina, ne permitem a mai dice doue cuvinte pentru profesori. Misiunea profesorului este fără îndouielă cea mai valoare, cea mai frumosă și totu d'uă dată cea mai grea, oasă de la învechiatoru atîrnă viitorul țerei, elu este cultivatorul spirituale, aruncă în țările jude semința morală și sciinței, elu lucră pentru generaționea viitoră și căndu arburele celu a plantat produce fructe, elu mai totu d'una nu mai este între cei viu, nu se mai pote bucură d'acele fructe; trăbesce daru uă mare abnegație spre a plăta fără speranță d'a pută recolta. Ar trebui daru ca positiunea sociale a învechiatorului publicu se fie la înălțimea misiunii sale.

Statul se nu încredințeze uă catedră, fiu mare sau mică, de căndu unor bărbati cu cunoșințe solide, și cu talentul pedagogic; scolarii înveță în două de multu de la unu profesoriu care este iubit și respectat de diușii, de la nisice bărbati ce suntu pe trunghi de marea însemnatate și responsabilitate a misiunii lor, ce posedă destul abnegație spre a sacra viața loru înfrângă generaționi.

Daru acesti bărbati se fiu scuți de grijile pentru existența loru, se fiu retribuți astă-fel, în căndu se potă ocupa locul ce li se cuvine în societate, funcțiunea de profesoriu se fiu inamovibile, se nu mai atrine de la capriciu sau de la buna sau rea voință a ministrului. Profesorul se nu fiu unu sclavu, ci unu cetățian liberu, bucurânduse de totu drepturile politice; profesorul trebuie se aibă, fără vnu altă condiție restrictivă, ipso facto, dreptul de elegătoru și de alesu; profesorilor străini se li se acorde, honoris causa, indigenatul, dacă voru merita acesta distincție prin serviciile loru; unu cuvintu voru ca profesionea învechiatorului pu-

blicu se fiu atât de susu rădicată în căndu se fiu ambicioză de cei d'ănei bărbati ai naționi.

Revenindu daru la inventariul nostru, putem constata că partita „Religiunea și instrucțunea publică,” înfăciză săncă în adeveru destule neajunsuri, este susceptibile de multe imbunătățiri, reclamă mari reforme, daru totu trebuie se recunoște, că nu este într'uă stare cu totul deploabilă și sperău că, revenindu lucrurile la uă stare normale, și defectele iei se voru îndrepta.

In articulul viitoru vomu vorbi despre politica esterioră și vomu termina inventariul nostru, trăgându bilanțul generale, cu acea nepărtinire care ne a condusu pînă acumu în aceste studie. Winterhalder.

Priimă la 16 Maiu.
S'a respunsu cu No. 8.

STAROSTIELE la POLITIA.

(CORESPONDINȚĂ OFICIALĂ.)

Dominule Prim-Staroste!

Spre respnsu la adresa domniei-vostre No. 7, supematul are onore a vă face cunoscutu că: în urmarea jurnalelui închiatu de consiliul ministrilor la 29 Marti, după referatul presintat de căndu domnul ministru din intru, domnia sea a regulat trecerea atribuțiunilor curăț administrativă ale fostei vornicie de orașii pe la autoritățile dependințe de acestu ministeru. Între acele atribuțiuni găsindu-se a fi și ajutoriul ce partea administrativă era chiamată a căndu se ivescă deosebite conflicte între meseriași și calfe. Ce suntu acele conflicte? Bătăi pe ulițe? Aceleia a fostu și voru fi, pentru neguiațiori ca și pentru totă lumea, de domenul asicurării publice. Aci daru este vorba d'uă altă de conflicte, și prin urmare de conflicte comerciale și industriale. Insă și adresa domniei-tale, conține acestu cuvintu: ea dice: „Si alte asemenei conflicte.” Asemenei cu care? căci nimică nu este definitu mai susu nici chiaru mai josu.

Dominule Ministru, amă onore a fi alesu Primu Staroste de căndu totu corporațiunile; adică comercianți și industriali impreună. Legea nu face, nu poate face osebire între unii și alții, căci suntu d'uăpotrivă. „Mesterii, dice regulamentul (art. 90) voru dobîndi totu drepturile alăturate la a le loru clase, precum și cei după dinși lucretori.” etc. etc.

Priimă vă rogă, d-le prim-staroste, asigurarea prea distinselor mele considerații.

Ministrul agriculturăi, comerțului și lucrarilor publice.

Catargiu.

1863, Maiu 15 No. 5085.

D-lui ministru alu Agriculturei, Comerțului și lucrarilor publice.

Dominule Ministru.

La 30 ale incetatei lunii Apriile amă avutu onore a ve supune că d. ministru din intru, desființându fosta vornicie a orașului, a datu, prin ordinea cu No. 8603, 31 Marti, în atribuțiunile poliției capitalei „Starostiele corporațiunilor” adică comerțului și industriei. In acelu alu meu reportu, amă avutu onore, dominule ministru, a ve face cunoscutu, că amă fostu insu-mi la prefectura Poliției, și amă cerutu oficiale, în calitatea și dreptul meu de prim-staroste, dosariul atingători d'acăstă cestiu, că mi s'a datu, amă cîtitu insu-mi acea ordine și amă copiatu insu-mi cuvintele de mai susu, adică:

„Starostiele corporațiunilor,” fără se găsescă acolo vr'uă altă explicație. Căndu daru, unu prim-staroste, care fiindu aleșu de cele mai temoinice chieșește de onorabilitate și de ore cari cunoșințe, face unu reportu oficiale unui ministru de comerț, și-i declară in acel reportu coprinsul unor acte oficiale, vejdute oficiale de căndu dănsul, nu mai pote fi îndoielă că cele

coprinse în acel reportu suntu așia precum s'a relatatu. S'astă-felu fiindu, afirmu și confirmu din nou relațunea cea mai esaptă ce amă avutu onore a ve da.

Totu în adresă acea-a amă avutu onore a pune suptu vederea domniei-vostre article din regulamentul organicu cari prescriu însemnatatea comercianților și ingrijirea ce le acordă legă, precum și articolul 162, care dice:

„Tote poruncele și otârările stăpinirii asupra negoțiului se voru da căndu celu mare staroste.” etc. etc.

La 15 Maiu, amă avutu onore a priimi unu respnsu de la domnia-ta în care se dice:

„In acele atribuțiuni (ale fostei vornicie) găsindu-se a fi și ajutoriul ce partea administrativă era chiamată a căndu se ivescă osebite conflicte, între meseriași și calfe loru și alte de asemenei natură, s'a otârât ca'n locul desființatei vornicie se se indeplină, scă de Poliția capitalii prin aginții sei.”

Amă aretat, domnule Ministru, în adresa mea de la 30 Apriile, că Vornicia orașului era la noi, unu felu de Municipalitate, și cu totul departe d'a fi cea-a ce este Prefectura Poliției, care, sciști foarte bine, că nu este de căndu uă instituțione pentru asicurarea publică, precum și numesce în unele țere mai libere, în Belgia spre exemplu. Cu ce scopu daru și cu ce dreptu s'a datu corporațiunile suptu administraționea Prefecturei securității publice? Ce este acelă ajutoriu, ce dici că Prefectura asicurării publice va da căndu se ivescă conflicte între meseriași și calfe.” Ce suntu acele conflicte? Bătăi pe ulițe? Aceleia a fostu și voru fi, pentru neguiațiori ca și pentru totă lumea, de domenul asicurării publice. Aci daru este vorba d'uă altă de conflicte, și prin urmare de conflicte comerciale și industriale. Insă și adresa domniei-tale, conține acestu cuvintu: ea dice: „Si alte asemenei conflicte.” Asemenei cu care? căci nimică nu este definitu mai susu nici chiaru mai josu.

Dominule Ministru, amă onore a fi alesu Primu Staroste de căndu totu corporațiunile; adică comercianți și industriali impreună. Legea nu face, nu poate face osebire între unii și alții, căci suntu d'uăpotrivă. „Mesterii, dice regulamentul (art. 90) voru dobîndi totu drepturile alăturate la a le loru clase, precum și cei după dinși lucretori.” etc. etc.

„Fiă-care corporațiună va ave se țiuă căte unu semnă în chipu de stegu.” etc. etc.

Nici uă osebire între neguiațiori și meseriași, industriali, nu este și nu poate fi. Fiă-care specialitate compune uă corporațiune, cu Starostile seu, și totu împreună se întrunescu prin unu Primu Staroste, care are se vechieza la interesele fiă-cărui corporațiună în parte, și la interesele generale ale corporațiunii intregă alu comercianților și industrialilor.

Totu acelă articolu 92, care, vorbesce de industriali și comerciașii, dice:

„Prigonirile de socotele ce vomu urma între dinși, se voru pată cerceta de măduările corporațiunilor loru și tribunalile voru lua în băgare de sămă cercetările acestora.”

Ce cauță daru, acumu aceste prigone suptu juridicionea Prefecturei asicurării publice? Căci d'acște prigone, d'acște conflicte negreștiu se vorbesce în adresa cu care s'acște interesele noștre.

Amă onore, d-le Ministru, a ve prezenta totu d'uădată și asicurarea respectuoșei mele considerații.

„Domnule Staroste.

„Suplu semnatul ve invită, semătramele urgente cu raportu, numerul ordinii de confirmarea dumioavostre în calitate de Staroste alu corporațiunii cutare, anul, luna, și diu dată, le se, precum asemenea sălu ordinilor de confirmare a dlori Epitropi ai acei starostie și 'n ce colțe este cancelaria dumioavostre, spre urmarea cuvenită.”

P. Prefectu G. Caliman.

Eacă daru Prefectura Poliției intrată în cancelariele stărostielor, ecă dovedită că i sa datu dreptu a da ordine stărostielor, și săncă urgintă, precum suntu de natură loru ordinile polițienești; ecă și mai multu; ecă dovedită că are drepturi a se mesteca în totu ale unei stărostie și chiaru în alegeri, căci într-altăfelu este învederă că n'ară fi cerutu cele coprinse în mai susu citată ordine. Si Poliția era în dreptu a face acele cereri, căci amă avutu onore a ve spune cămă citiști insu-mi ordinea cu No. 8603, 31 Marti, în care se dicea curatul și limpede că se dă suptu administrarea polițienești „Starostile Corporațiunilor;” prin urmare totu ce s'atinge de comerț și industrie.

Totu în luna trecută, d. Prefectu a chiamată la Poliță pe unu Staroste și pe membrul corporațiunii spre a cerea reclamarea ce se facea căciu staroste nu voiesce a da socotelele administrării sale. Care daru dovedă mai mare de căndu acestea lote că stărostile au fostu date suptu administrarea Poliției, și că chiaru acumu, căndu se pare că s'ar mai fi făcutu ore care lumină totu cestiușa stă incurcață, suptu cuvinte ca cele următoare, ce nu spunu niciu, să spuuă prè multu: „Osebite conflicte, s'alte de asemenei natură.”

Aceste, d-le Ministru, supuse din nou la cunoșința domniei-tale, și dovedite prin noue acte oficiale, amă onore a reclama din nou puterea domniei-tale intervenire, în favoarea legii. Comercianți și industriali nu potu fi suptu administrarea Prefecturei Poliției, a asicurării publice. Actele pentru cari fiă-care cetățianu este trasu la Poliță, său pusu suptu vechiare și administrație ieș, suntu actele corecționale, său imorali, eru nici de cumu acte comerciale și industriali, cari ceru din contra cea mai mare libertate.

Reclamarea ce amă onore a ve face acumu este multu mai puterică de căndu cea d'antii, căci este susținută printr'uă protestare supscrisea d'unu mare numeru de comercianți și industriali, și și 'n capul cărora suntu toți cei mai fruntași ai României.

În numele legii daru, în numele celoru mai mari interese ale comerciașilor și ale industriei țerei, și 'n numele tutură starostielor amă onore a ve ruga din nou se cereți ca totu ce s'atinge direptu său indireptu de comerț și industrie și care se făcea prin mijlocirea Vorniciei orașului se arăta cu acelașă oportunitate. Domeniul redactore se dați locu acestei adrese în cîndolele stimabilei vostre foi, ca respunsi la revista văstră politică prin care cu atâta crudime ne-ăși trată.

Priimă d-le redactore asigurarea considerației noștre.

T. Burada. Cavaler Bulicu. I. Panaitiu.

vostă. Coloniile ei dinaturalijăndu intentia politică a noastră municipali de Iași, ne atribue coloile unei crimi de ucidere națională. În adevără, domnule redactore, aru trebui cineva se fi căduțu suptu influența fatalismului, se fie pierdutu păna și suvenirea poziției ce ne-ă creat acele săpte puteri a Europei, se fi uitat că acea poziție este recunoscerea unor drepturi politice din bătrîne secole căștigate, pentru unu menuntu se vie la rătăcirea de a crede, de a propaganda, și încă de a monopoliza privilegiuri unor, vise de invazioni străine. Cine a cetezată acăstă, domnule redactore, noi? nul căci nu simem copilul ce se spară de viđiun, de statul băbești, celu puținu nu o mărturisește condiția din contraculul poșliniei vinului ce sună așa „Totu „viñul ce se va aduce în Iași sau în „Tigrusorele de prin prejură pentru ori „ce oștiră pămîntene sau străine, va fi „scutită de plata Poșlinei, insă după „lista încredință de înalțile loru comandante.“ Cumu atî vădută acăstă condiție în rău? perdută speranța viitorului, perdută increderea în inimile române, uitataș că simem o țeară suverană ce are puterea acelor sale politice, inter-naționale. Dacă o țeară în sânge, căndu puterile liberătrice aru voi a'i da măna de ajutoriu, și dacă România în locu de suspine, arme slabă femeiesc, aru lăua o parte ore-care sau aru învoi trecerea unei puteri pe teritoriul țerei, fiu-va acea învoire o invazie? nu domnule, și cu totu aceste aru fi o armie străină. Iată resonul condiției criticate pe dosu de multu patriotică văstră revistă.

Diviza diurnalului domniei-vostre, este plantată în suspine, voi și suspine, suspinaști domnule, dacă credeți că astfelii se rădici moralul naționel, acăstă vegetare este în adevără o înjosire, o înținare — și mai alesu acumu căndu avem o protecția Europei întrege, căndu avem o Românie de cinci milioane, căndu avem o armată, și căndu avem atâția zeloș bărbati ce cu penile lor se ucidu în apărarea hotarelor României. Municipalitatea de Iași nu suspină, că are increderea morală în brațele țerei și în protecția Europei, cunoscă puterea suverană a țerei și drepturile ei inter-naționale, ea nu este fatalistică, măcar că: cu ocazia unei alte asemenei antreprije pentru că n'au prevădută evenimentele ce în urmări a apăsată țearile române a fostu se suferă consecuțile unui procesu aproape de unu milionu, intentatul ei de antreprenor, pentru băuturile importante de către trupele rusești și Austriace.

Dominule redactore ertăjine a vă arăta cu acăstă ocazie că alegerea noastră de municipali ai Iașului, este expresia voinei unei numeroșe majorități a concetășenilor noștri repetată prin două alegeri. Protestațiiile ce le și cătăru n'au fostu decită niste intregi. Așa dar ca cei cu conștiința curată, defiemu pe ori cine s'ară pretinde a fi mai români decât noi în inimă și în cugetu. Ve rugămu domnule redactore se dați locu acestei adrese în cîndolele stimabilei vostre foi, ca respunsi la revista văstră politică prin care cu atâta crudime ne-ăși trată.

Priimă d-le redactore asigurarea considerației noștre.

T. Burada. Cavaler Bulicu. I. Panaitiu.

TEATRU ROMAN.

Simbăta la 1 Iunie 1863.

Reprezentăție Estraordinara

SOCIETATEA

